

światowej. Pozwoliła na to – jak pisze autor – bogata baza źródłowa. Wiele interesujących informacji znajdujemy w części poświęconej okresowi 1945-1989.

Dopełnieniem pracy jest rozbudowany aneks, w którym znalazły się: zestawienie urzędów zagranicznych podległych MSZ w latach 1923-2000, wykaz placówek dyplomatycznych i konsularnych, istniejących w okresie 1959-2000, wykaz państw, z którymi Polska utrzymuje stosunki według stanu z 31 V 2000 r., wreszcie zestawienie Instytutów Polskich, istniejących za granicą. Do publikacji dołączono w formie osobnej książeczki niezwykle przydatny wykaz adresów polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych wraz z określeniem ich kompetencji terytorialnych.

Bogate i cenne przypisy zawarte w pracy niewątpliwie podnoszą jej wartość, dając możliwość zainteresowanym sięgnięcia do literatury uzupełniającej.

Praca jest na pewno wartościowa i przydatna, adresowana do osób zainteresowanych zawodowo polską dyplomacją, jak np. pracowników MSZ i polskich placówek za granicą, także zagranicznego korpusu dyplomatycznego akredytowanego w Warszawie. Może też być przydatna dla historyków, politologów i studentów zainteresowanych polską dyplomacją. Warto, aby wzbogaciła nasze księgozbiory.

Jadwiga Kiwerska

ANDRZEJ STANISŁAW KOWALCZYK: *Giedroyc i „Kultura”*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1999, 312 ss.

W znanej i cenionej serii Wydawnictwa Dolnośląskiego „A to Polska właśnie” ukazała się książka, której bohater i tematyka w sposób szczególny wpisują się w ideę przyświecającą temu zamierzeniu edytorskiemu. Jak czytamy na okładce „Jerzy Giedroyc w powojennym półwieczu stworzył i redagował najważniejsze polskie pismo, wydał arcydzieła nowoczesnej literatury polskiej i myśli politycznej, wreszcie w istotny sposób przyczynił się do obalenia komunizmu”. Słowa uznania należą się więc autorowi A. S. Kowalczykowi, warszawskiemu poloniście, historykowi literatury, wydawcy także epistolografii m.in. J. Giedroycia, W. Gombrowicza, J. Stempowskiego, za udaną próbę stworzenia monografii paryskiej „Kultury” oraz pokazania – w szerokiej perspektywie historycznej i pogłębionym kontekście kulturowo-socjologicznym – sylwetki jej twórcy i założyciela, Redaktora Jerzego Giedroycia.

Bardzo bogato ilustrowany tom (co odpowiada głównej zasadzie stylistycznej serii) składa się z ośmiu rozdziałów poświęconych życiu i działalności Giedroycia od „debiutu” politycznego w 1920 r., przez wielką fascynację marszałkiem Piłsudskim, już od przedwojnia datowane ukrajinofilstwo, publicystykę „Buntu Młodych” i „Polityki” (rozdział *Biała Ruś – Rosja – Warszawa*), dyplomatyczno-żołnierską tułaczkę w latach II wojny światowej (rozdział *Od Warszawy do Rzymu*) do powołania w 1946 r. Instytutu Literackiego (najpierw w stolicy Włoch, a następnie od kwietnia 1947 r., na mocy rozkazu generała Andersa – w Paryżu). Instytut i miesięcznik „Kultura” (*nota bene*, już pierwszy jego zeszyt przyniósł uzasadnienie wyboru nazwy pisma – motyw troski o cywilizację europejską i program, którego postulaty pozostaną niezmiennie przez pół wieku) wypełniły i stanowiły najważniejszą i bodaj jedyną pasję życiową Redaktora. Jak zauważa bowiem wieloletnia współpracowniczka J. Giedroycia – Zofia Hertz – „»Kultura« to oczywiście pismo Jerzego, nigdy nie było żadnego zespołu redakcyjnego”.

Książka A. S. Kowalczyka zawiera interesujące informacje o pisarzach związanych z „Kulturą”, jej autorach (m.in. G. Herling-Grudziński, J. Czapski, K. Kot Jeleński, J. Mieroszewski, J. Stempowski, W. Gombrowicz, A. Bobkowski, J. Mackiewicz, Cz. Miłosz, S. Kisielewski, L. Kołakowski, K. Pomian, M. Heller, L. Unger, A. Chilecki), programie społeczno-politycznym (według słów samego Redaktora, „trzeba umieć zachowywać zasady i zmieniać poglądy”), stosunku do najważniejszych problemów Polski

i świata (na uwagę zasługuje tu rozdział *Październik* i tzw. linia wschodnia „Kultury”). Stanowi także ciekawy dokument walki miesięcznika z cenzurą polską i zakazem rozpowszechniania. Uświadamia, jak wielką rolę odgrywała „Kultura” w kształtowaniu świadomości narodowej i obywatelskiej Polaków.

Tom zamyka rozdział *Głosy o J. Giedroyciu i „Kulturze”* skomponowany z cytatów m.in. J. Czapskiego, K. Kopczyńskiego, W. A. Zbyszewskiego, Cz. Miłosza, M. Króla, Z. Hertza, B. Osadczyka, E. Berberysz, K. Pomiana, J. Nowaka-Jeziorańskiego, J. Korca, A. Michnika.

Poza wspomnianą już bogatą oprawą fotograficzną, książka posiada kompetentnie zestawioną bibliografię oraz indeks nazwisk, znacznie ułatwiający przemyślaną lekturę. Cechy te nabierają szczególnej wartości, gdy zauważyć, że *Giedroyc i „Kultura”* A. S. Kowalczyka jest jedną z pierwszych prac – na polskim rynku księgarskim – podejmującą tę problematykę.

Iwona Hofman